

Ε. Τσιγγάνη, Δ. Καραμπερόπουλος, Γ. Ανδρούτσος
Εργαστήριο Ιστορίας της Ιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΟ 1818 ΑΠΟ ΤΟΝ
«ΕΡΜΗ ΤΟ ΛΟΓΙΟ» ΚΑΙ «ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟ»

*(37^ο Ετήσιο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο,
17-21 Μαΐου 2011, Τόμος περιλήψεων, αρ. 173)*

Σκοπός της ανακοινώσεως είναι να παρουσιαστεί το ενδιαφέρον για την αρχαία ελληνική ιατρική κληρονομιά με τις δημοσιευμένες πληροφορίες στα προεπαναστατικά περιοδικά για την έκδοση των Απάντων του Γαληνού.

Υλικό-Μέθοδος: Διερευνήθηκαν τα προεπαναστατικά περιοδικά «Ερμής ο Λόγιος» και «Φιλολογικός Τηλέγραφος» για την επισήμανση αναγγελιών της έκδοσης των Απάντων του Γαληνού.

Αποτελέσματα: Η σχετική διερεύνηση έδειξε ότι πράγματι η επικείμενη έκδοση των Απάντων του Γαληνού (2^{ος} αι. μ.Χ.) αναγγέλλεται από τα δύο προεπαναστατικά περιοδικά, «Ερμής ο Λόγιος», 1818, σελ.122-123, 1819, σελ. 36, και ο «Φιλολογικός Τηλέγραφος» του 1818, σελ. 32 και 188. Συγκεκριμένα τονίζεται ότι ο καθηγητής της Χειρουργικής στη Λειψία Carl Gottlob Kuehn (1754-1840) «κατά το ενεστός έτος» θα αρχίσει την έκδοση του Γαληνού σε δίγλωσση μορφή ελληνικά-λατινικά. Μάλιστα προστίθεται η πληροφορία ότι θα συνεχίσει την έκδοση και των άλλων αρχαίων Ελλήνων ιατρών, Ιπποκράτη, Ξενοκράτη, Διοσκορίδη, Αρεταίο, Ρούφο Εφέσιο, Αλέξανδρο Αφροδισιέα, Νίκανδρο, Αέτιο, Παύλο Αιγινήτη, Ορειβάσιο, προσθέτοντας και τους βυζαντινούς ιατρούς.

Τονίζεται ιδιαίτερα ότι ο εκδότης προσκαλεί τους «εραστάς της Ελληνικής και θιασώτας της Ιατρικής» να βοηθήσουν με την εγγραφή τους ως συνδρομητών λόγω των μεγάλων εξόδων. Μάλιστα ο «Φιλολογικός Τηλέγραφος» εύχεται «να εύρη τούτο το επιχείρημα καλλίστην αποδοχήν και δεν αμφιβάλωμεν ότι πολλοί των ομογενών ιατρών θέλουσι προθυμηθή να αποκτήσωσι τοιαύτην συλλογήν, της οποίας υστερούμεθα έως την σήμερον». Επί πλέον επισημαίνεται ότι ο εκδότης καθηγητής Kuehn εξέδωσε ως δείγμα της εργασίας του το βιβλίο «Κλαυδίου Γαληνού, Περί αρίστης διδασκαλίας», Λειψία 1818, βιβλίο το οποίο και ο «Λόγιος Ερμής» το μνημονεύει σημειώνοντας ότι αποτελεί «παράδειγμα της νέας εκδόσεως των Ελλήνων ιατρών». Η έκδοση των Απάντων του Γαληνού από τον καθηγητή Kuehn άρχισε το 1821 με τους δύο πρώτους τόμους και περατώθηκε με τον 19^ο τόμο το 1830. Δεν μνημονεύονται στον «Ερμή τον Λόγιο» διότι με την έκρηξη της Ελληνικής επαναστάσεως διεκόπη η έκδοσή του.

Συμπέρασμα. Διαπιστώνεται το ενδιαφέρον για την έκδοση των Απάντων του Γαληνού, από τα σημαντικά προεπαναστατικά περιοδικά «Ερμής ο Λόγιος» και «Φιλολογικός Τηλέγραφος», τα οποία συστήνουν στους Έλληνες ιατρούς να στηρίξουν την έκδοση της αρχαίας ελληνικής ιατρικής κληρονομιάς.

ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΟ 1818 ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΡΜΗ ΤΟ ΛΟΓΙΟ» ΚΑΙ «ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟ»

Σκοπός της ανακοίνωσης αυτής είναι να παρουσιαστεί το ενδιαφέρον που υπήρχε για την αρχαία ελληνική ιατρική κληρονομιά στις αρχές του 19^{ου} αι. μ.Χ. μεταξύ των Ελλήνων στο εξωτερικό. Ερευνήθηκαν γι' αυτόν τον σκοπό πληροφορίες που δημοσιεύτηκαν σε άρθρα των προεπαναστατικών περιοδικών «Ερμής ο Λόγιος» και «Φιλολογικός Τηλέγραφος», που αφορούν την έκδοση των Απάντων του Γαληνού.

Διερευνήθηκαν δύο από τα πιο σημαντικά προεπαναστατικά περιοδικά «Ερμής ο Λόγιος» και «Φιλολογικός Τηλέγραφος» για την επισημανθούν οι αναγγελίες της έκδοσης Απάντων του Γαληνού. Τα συγκεκριμένα περιοδικά άρχισαν να εκδίδονται στην ελληνική παροικία της Βιέννης από το 1811 με πόρους της ελληνικής κοινότητας και την πρωτοβουλία φωτισμένων Ελλήνων για τη διάδοση όχι μόνο πολιτικών ειδήσεων αλλά και επιστημονικών ειδήσεων και πληροφοριών σε τομείς όπως Ιστορία, Αρχαιολογία, Γεωγραφία, Ιατρική. Ένα παράδειγμα της τέτοιων Ελλήνων είναι ο Δημήτριος Αλεξανδρίδης (1784-1851) ο οποίος, εκτός από επιτυχής στην εξάσκηση του επαγγέλματος του ιατρού, υπήρξε ενεργός και ως μεταφραστής και ως εκδότης του «Φιλολογικού Τηλέγραφου» κατορθώνοντας να συνεχίσει την έκδοση του περιοδικού του μέχρι και το 1836 ενώ ήδη από το 1821 η Αυστριακή διοίκηση είχε σφραγίσει τον «Ερμή το Λόγιο» λόγω της Επανάστασης. Όσον αφορά στον «Ερμή το Λόγιο», όπως έχει αποδειχτεί, ένα σταθερό ποσοστό, περίπου 10%, των άρθρων που περιείχε κάθε τεύχος του ήταν σύγχρονα ιατρικά άρθρα με ενημερωτικό χαρακτήρα για τις πρόσφατες εξελίξεις, γραμμένο στην Ελληνική.

Η σχετική διερεύνηση έδειξε ότι πράγματι η επικείμενη έκδοση των Απάντων του Γαληνού (2^{ος} αι. μ.Χ.) αναγγέλλεται το έτος 1818 από τα δύο προεπαναστατικά περιοδικά «Ερμής ο Λόγιος» (6^ο τεύχος, σελ.122-123) και «Φιλολογικός Τηλέγραφος» (σελ. 32, 188). Συγκεκριμένα, τονίζεται ότι ο Carl Gottlob Kühn, καθηγητής της Χειρουργικής στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας (1754-1840) «κατά το ενεστώς έτος» θα αρχίσει την έκδοση του Γαληνού σε δίγλωσση μορφή, με το πρωτότυπο κείμενο στα ελληνικά και η μετάφραση στα λατινικά.

Ο Carl Gottlob Kühn, ο οποίος σπούδασε ιατρική και κλασική φιλολογία, διετέλεσε στην αρχή της ακαδημαϊκής του σταδιοδρομίας λέκτορας της Ιστορίας της Ιατρικής και έπειτα καθηγητής της Ανατομίας και Χειρουργικής στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας. Εν ζωή πραγματοποίησε σχεδόν 1000 δημοσιεύσεις που αφορούσαν, εκτός από μεταφράσεις ιατρικών κειμένων, έρευνες σχετικά με μολυσματικές ασθένειες, διατριβές στην ευλογία, την θεραπευτική χρήση του ηλεκτρισμού και πολυάριθμες. Παραμένει πιο γνωστός, όπως είναι επόμενο, για την μετάφραση των Απάντων του Γαληνού στα λατινικά.

Το γεγονός ότι με το που αναγγέλλεται η είδηση του καθηγητή για το εγχείρημά του γνωστοποιείται άμεσα στα περιοδικά, είναι ενδεικτικό του έντονου ενδιαφέροντος που υπήρχε από την ελληνική κοινότητα, όχι μόνο από τους ιατρούς αλλά και λόγιους, για την ελληνική ιατρική κληρονομιά. Μάλιστα στον «Ερμή το Λόγιο» προστίθεται η πληροφορία ότι ο καθηγητής Carl Gottlob Kühn θα συνεχίσει την έκδοση και των άλλων αρχαίων Ελλήνων ιατρών, Ιπποκράτη, Διοσκορίδη, Αρεταίο, Ρούφο Εφέσιο, Αλέξανδρο Αφροδισέα, Νίκανδρο, Αέτιο, Παύλο Αιγινήτη, Ορειβάσιο, προσθέτοντας και τους βυζαντινούς ιατρούς. Παρ' όλο που ο Kühn δεν

κατάφερε να τελειώσει το, πραγματικά, φιλόδοξο έργο που ανήγγειλε το 1818, τού οφείλουμε μεγάλη τιμή και ευγνωμοσύνη ως Έλληνες για την έκδοση των Απάντων του Γαληνού και άλλων αρχαίων φιλοσόφων και μελετητών της ιατρικής επιστήμης. Η ενασχόληση ενός Γερμανού ιατρού με την έκδοση κειμένων αρχαίας ελληνικής ιατρικής καθιστά ακόμα πιο αισθητή την αξία του αρχαίου πνευματικού πλούτου των οποίων άμεσοι κληρονόμοι είναι οι Έλληνες.

Στον «Ερμή το Λόγιο» τονίζεται ιδιαίτερα ότι ο εκδότης προσκαλεί τους «εραστάς της Ελληνικής και τους θιασώτας της Ιατρικής» να βοηθήσουν με την εγγραφή τους ως συνδρομητών λόγω των μεγάλων εξόδων της δημοσίευσης των Απάντων του Γαληνού. Μάλιστα, ο «Φιλολογικός Τηλέγραφος» εύχεται «να εύρη τούτο το επιχείρημα καλλίστην αποδοχήν και δεν αμφιβάλλωμεν ότι πολλοί των ομογενών ιατρών θέλουσι προθυμηθή να αποκτήσωσι τοιαύτην συλλογήν, της οποίας υστερούμεθα έως την σήμερον». Ας σημειωθεί ότι μετά από 180 χρόνια, η έκδοση Απάντων του Γαληνού από τον Kühn αποτελεί ως σήμερα η μοναδική έκδοση που έχουμε ολόκληρου του έργου του Γαληνού. Σήμερα, ετοιμάζεται μια επανέκδοση των Απάντων του Γαληνού στα ελληνικά (χωρίς λατινικά) από τις εκδόσεις «Κάκτος» στη Θεσσαλονίκη. Επιπλέον επισημαίνεται στο περιοδικό ότι ο εκδότης καθηγητής Kühn εξέδωσε ως δείγμα της εργασίας του το βιβλίο «Κλαυδίου Γαληνού, Περί αρίστης διδασκαλίας», Λειψία 1818, βιβλίο το οποίο και ο «Ερμής ο Λόγιος» το μνημονεύει σημειώνοντας ότι αποτελεί «παράδειγμα της νέας εκδόσεως των Ελλήνων ιατρών». Το δείγμα αυτό προϊδεάζει όλους τους αναγνώστες και ενδιαφερόμενους για την ποιότητα του έργου που πρόκειται να ακολουθήσει και έτσι λειτουργεί και θετικά στην παράκληση του εκδότη προς τους αναγνώστες για την οικονομική στήριξη του εγχειρήματος αυτού. Η έκδοση των Απάντων του Γαληνού από τον καθηγητή Kühn άρχισε το 1821 με τους δύο πρώτους τόμους και περατώθηκε με τον 19^ο τόμο το 1830. Δεν μνημονεύεται στον «Ερμή το Λόγιο» διότι με την έκρηξη της Επανάστασης διεκόπη η έκδοσή του.

Συμπερασματικά, διαπιστώνεται το ενδιαφέρον για την έκδοση των Απάντων του Γαληνού, από τα σημαντικά προεπαναστατικά περιοδικά «Ερμής ο Λόγιος» και «Φιλολογικός Τηλέγραφος», τα οποία συστήνουν στους Έλληνες ιατρούς και όχι μόνο, να στηρίξουν την έκδοση της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς.